Poštnina plačana v gotovini. Štev. 28. V Ljubljani, v četrtek dne 6. decembra 1928. Leto I.

DELAVSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izha a vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 1·50 — Cena: za 1 mesec Din 5·-, za četrt leta Din 15·-, za pol leta Din 30·-; za inozemstvo Din 7·- (mesečno) — Oglasi po dogovoru || Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo jugoslovanske tiskarne, Koportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

France Žužek:

Politika Delavskih zbornic.

Politiko ji prav za prav predpisuje že zakon, ki jo definira za »razredno zastopnico vseh delavcev in nameščencev na odrejenem ozemlju« in ji predpisuje **strokovno**, izven strankarsko-politično delovanje. Delavska zbornica mora potemtakem jemati v pretres vsa tista vprašanja, ki se nanašajo na **vse** delavce in nameščence, bilo, da so ti že zapopadeni v kaki delavski socialni zaščitni zakonodaji, bilo, da so še povsem izven njenega varstva (poljedelski delavci in posli!). Ne morejo biti torej za »Delavsko zbornico« merodajne kake špecielne želje in potrebe krščanskih socialistov ali socialnih demokratov ali demokratov. Za špecielne potrebe imajo delavci in nameščenci svoje posebne interesne sindikate, v katerih jim je dana popolna možnost, da ti z razmahom duha in organizacije zavojujejo vse tiste javne pozicije, ki igrajo bolj ali manj važno vlogo v koncerte splošnega javnega delovanja in nehanja.

Politiko Delavskih zbornic pa diktirajo tudi drugi činitelji: Predvsem položaj delavskega stanu, ki je tak, da se Bogu usmili, in se bo v naslednjih letih še poslabšal. Če n. pr. samo Slovenija dobi na leto 6000 prirastka na delovnih močeh, če je izseljevanje minimalno, če tišči k nam cel bihaški in travniški okrug, cel gorski Kotar, Biograd na moru, — česa naj se nadejamo, ako ne najhujše krize v mestnih in industrijskih centrih?! Ali se more naša industrija spričo splošne državne gospodarske derute sploh razvijati tako expresno, da bi vsako leto zaposlila na novo 6000 delovnih moči?! Poleg tega pa računajmo dnevno še po 10 goriških beguncev, ki pribeže v Slovenijo, pregnani po fašizmu! — Politiko Delavske zbornice diktirajo tudi združenja industrijcev, trgovcev in obrtnikov, ki so 1. silno močni že samo po svojih financah in 2. še močnejši po vplivih na vsakokratno vlado, zlasti v tem, da imajo po vseh resorih posejanih polno svojih eksponentov. Ta udruženja neprestano delujejo na to, da se socialne pridobitve delavstva po vojni okrnejo na ta ali oni način. — Spričo vsega tega mora biti delo Delavskih zbornic široko, splošno, vseobsegajoče in ne partizansko.

V »Zvezi industrijcev« ter v »Trgovsko-industrijsko-obrtni zbornici« sede ljudje **vseh strank in vseh svetovnih nazorov.** Pa kako **enoten** je njih nastop! Tak enoten nastop morajo imeti tudi Delavske zbornice, ki so razredne predstavnice vseh delavcev in nameščencev.

Politika Delavskih zbornic mora biti **strokovna.** To, kar je prav in socialno koristno, to se mora zgoditi in zahtevati. To se pravi: Politika Delavskih zbornic ne sme biti podrepna ne kaki stranki, ne kaki vladi, marveč svobodna in nekompromisna povsod tam, kjer gre za dokazano upravičene zahteve delovnega ljudstva.

Saj to so stvari, razumljive same po sebi. Vendar jih je treba od časa do časa naglasiti, da se ne pozabi prava smer politike kršč. socialistov.

IV. Kongres Delavskih zbornic.

Kakor je našim tovarišem že znano, je dne 24., 25. in 26. novembra 1928 zboroval v Belgradu IV. kongres Delavskih zbornic, združen s svečano otvoritvijo palače osrednjega tajništva Delavskih zbornic. Kongres sam je vseboval štiri glavne točke dnevnega reda, in to te-le štiri referate: 1. Delo Delavskih zbornic (ref. Sava Musikravić), 2. Gospodarski položaj Jugoslavije (ref. dr. Živko Topalović), 3. Delovno pravo in delavske socialno politične zahteve (ref. Filip Uratnik), 4. Delavsko socialno zavarovanje (ref. Vladimir Pfeifer). Slovenska Delavska zbornica je imela na kongresu 15 glasov in baš toliko delegatov, in sicer: 8 socialnih demokratov, 3 demokrate in 4 kršč. socialiste. (Terseglav, Pukšič, Kores in Žužek.)

Splošno o kongresu.

Za ta kongres, ki je po svojem bistvu bolj manifestačnega značaja in ki naj bi v glavnem podčrtal vse tiste zadeve, ki so za delavski razred Jugoslavije najbolj pereče, je vladalo med marksističnimi sindikati hudo notranje trenje. Kot bo našim tovarišem že znana, so izvestni delavski voditelji po tajnem sporazumu z vladnimi krogi pred tremi leti izvegistrirali iz Delavskih zbornic vse neodvisne (komunistične) sindikate povsod tam, kjer je obstojala gotovost ali pa nevarnost, da bi se le-ti ob volitvah polastili uprave Delavskih zbornic. To velja predvsem za Srbijo, kjer so komunisti močnejši, kot bi mogli soditi po njihovem delovanju v javnosti. Dasi je agresivno delovanje komunističnih mas pod neizprosnim bičem zakona o zaščiti države v javnosti v glavnem ponehalo, so si komunisti ipak zasigurali večji ali manjši vpliv povsod tam, kjer so dirigirali svoje zaupnike in člane v socialno-demokratske strokovne organizacije, včlanjene v II. amsterdanski internacionali. In tako so komunisti s pomočjo socialističnih sindikatov skušali dobiti za IV. kongres Delavskih zbornic v Belgradu čimveč svojih delegatov. Desni marksisti seveda tudi niso spali in tako se je bil razvil v markističnih organizacijah hud boj, kdo bo zastopal delavstvo v Belgradu. Ta boj je bil prišel več ali manj do izraza tudi v Ljubljani, ko je sodrug Makuc na neki seji upravnega odbora D. Z. poizkusil javno nametati blata na politiko »Strokovne komisije« za Slovenijo. Isto seveda v Belgradu, ko so morali v ponedeljek dne 26. nov. 1928 siloma odstraniti par komunistov.

Potrebno je, da smo povedali gornje zato, da smo si na jasnem o tem, da boj med Moskvo in Amsterdamom še daleč ni pojenjal, marveč da se podtalno bije z nezmanjšano silo dalje, in da delavstvo od marksistične plati absolutno nima pričakovati konsolidacije delavskega strokovnega gibanja. Možno je sicer, da dobe na vodstvo delavske strokovne politike za en čas socialnodemokratski Amsterdamci, gotovo pa je tudi, da bodo njihove postojanke ob prvi priliki naskočili s celo svojo močjo in silo komunisti. In to predvsem v Srbiji in Belgradu. Moskva že ve, zakaj je naročila svojim zaupnikom, da naj se včlanijo v sindikatih II. amsterdamske internacionale povsod tam, kjer so komunisti preganjani ali v manjšini.

Otvoritev kongresa.

Otvoritev kongresa, združena z otvoritvijo palače belgrajske Delavske zbornice se je izvršila v nedeljo dne 25. novembra 1928 ob ogromni udeležbi in na svečan način. Otvoritvi je prisostvoval belgrajski župan dr. Kosta Kumanudi, zastopniki ministrstev in drugih javnih oblasti. Socialni demokratje so to priliko porabili za to, da so sklicali v Belgrad tudi širše konference svojih osrednjih strokovnih zvez in inštanc, vsled česar se je udeležba na kongresu potrojila. Kolikor je to sicer zadeva socialne demokracije same, bo treba gledati drugič na to, da bo kongres posvečen samo kongresnim referatom in vprašanjem. Konference naj bi nosile izrazit kongresni značaj. Tako pa so se na zunaj kongresne točke dnevnega reda nekam porazgubile, zlasti pa so se pažnje delegatov obrnile bolj drugam kot na tisto, kar je bistveno spadalo h kongresu.

Po otvoritvi so se verificirali delegatski mandati in izvolile komisije za posamezne referate. Spričo boja za reorganizacijo bolniškega zavarovanja je bila komisija za redigiranje resolucije o bolniškem zavarovanju najvažnejša, kakor tudi komisija za pokojninsko zavarovanje privatnih trgovskih nameščencev. V prvo sta bila za slovensko Delavsko zbornico izvoljena dr. Jože Bohinjec in France Žužek, v drugo pa Pelikan in France Žužek.

Komisija za bolniško in pokojninsko zavarovanje.

Ta komisija je začela zborovati v nedeljo dne 25. novembra 1928 ob štirih popoldne in je zborovala neprenehoma do deset minut čez deveto uro. Debata je bila vsestranska in živahna, včasih burna. Posegli so vanjo ponovno: Jovo Jakšić, generalni ravnatelj Glaser, dr. Jože Bohinjc, France Žužek in mnogo drugih. Glavni boj je šel v tem, ali naj se reorganizacija bolniškega zavarovanja izvrši temeljem dr. A. Gosarjeve uredbe, ali temeljem štatuta, ki ga je izdelal Suzor po generalnem ravnatelju Glaserju. Dr. Gosarjevi uredbi nasprotujejo vse Delavske zbornice v državi, in je imel kršč. soc. delegat v tem oziru silno težko stališče. To pot niti Erceg-Bosna ni absolutno branila svojega avtonomnega stališča. Naše mnenje je, da je imela dr. Gosarjeva uredba prepočasen porod, tako da so ji mogli ta čas zrasti čez glavo vsi nasprotni elementi. Resolucija, končno redigirana kompromisno, predvideva najširšo avtonomijo okrožnih uradov.

Resolucija, sprejeta v zadevi pokojninskega zavarovanja privatnih in trgovskih nameščencev, pomenja slovensko stališče in je prodrla vkljub temu, da ljubljanski P. Z. zato delegatov ni zainteresiral predhodno.

Zaključek kongresa.

V istem smislu so zborovale ostale komisije, samo da mnogo krajše, ker niso imele toliko spornih točk. V ponedeljek je kongres po dolgi in mestoma burni debati resolucije odglasoval. Priobčili jih bomo, kakor hitro bomo imeli v rokah popolnoma avtentično besedilo z vsemi drugimi resolucijami, ki so bile sprejete šele v komisijah naknadno. **Izmed teh je najvažnejša resolucija o sanaciji rudarskih bratovskih skladnic, ki jo je redigirala in predložila slovenska delavska delegacija.** Po sprejetju resolucij se je kongres zaključil in delegati so se začeli polagoma razhajati.

Kaj sedaj?

Kongres ni važen toliko po svoji zunanjosti kot po delu, ki ga zahtevajo sprejete resolucije. Treba bo torej, da te postanejo kri in meso, v kar more pripomoči le dobro strokovno organizirano delavstvo. **Kot je pričakovati, bo minister socialne politike v kratkem podpisal štatut Suzora, izmenjal Suzorjevo ravnateljstvo in razpisal volitve v Okrožne urade za zavarovanje delavcev.** Tako bomo prihodnje leto v teh važnih inštancah končno prišli do voljenih uprav.

Državni sekretarijat Jugoslavenskog stručnog saveza u Beogradu.

Ob priliki kongresa so se napravili potrebni koraki, da se v Belgradu osnuje »Državni sekretarijat Jugoslavenskog stručnog saveza« (Državno tajništvo Jugoslovanske strokovne zveze). Tako bo J. S. Z. postala končno to, za kar ji je dal smer dr. Krek že ob njeni ustanovitvi leta 1909.: **Jugoslovanska, državna,** kateri bo pripadal delavec katerekolisibodi pokrajine Jugoslavije. Zato se kršč. soc. delavstvo ne bo spuščalo v malenkostna vprašanja, marveč bo šlo krepko svojo razmahno pot dalje. Živela **državna** Jugoslovanska strokovna zveza!

Politični pregled.

Dočim belgrajska skupščina počiva, postaja Zagreb vedno bolj agresiven, vedno bolj borben. Izjave Pribičeviča, Mačka in drugih voditeljev KDK sicer niso več tako odločne in številne, ker so tudi lastnim pristašem postale predolgočasne. Zato je tem ostrejše pisanje in hujskanje zagrebškega časopisja. Ukrepi vlade proti časopisju niso imeli željenega uspeha, ker pridejo večinoma prepozno. Zanimivo pa je, da se v Zagrebu, Belgradu in celo v Ljubljani vedno bolj pojavljajo razni letaki, katerih vsebina je še daleko bolj hujskaška od pisanja časopisja. Doslej oblasti niso mogle ugotoviti niti kje se ti letaki tiskajo, niti kdo jih plačuje, piše in širi. Edino v Belgradu se je policiji posrečilo prijeti več mladeničev, ki so ob priliki predavanja o sovjetski Rusiji razdeljevali take spise. Na podlagi njihovih priznanj trdi policija, da gre za dobro organizirano tajno akcijo komunistov in agentov tujih neprijateljskih držav, ki hočejo izkoristiti nezadovoljstvo Hrvatov v svoje temne cilje. To rovarenje je imelo krvave posledice.

V Zagrebu so se na dan desetletnice pripetili

žalostni dogodki,

ki so zahtevali več človeških žrtev. Ko je pred katoliško katedralo, kjer naj bi se vršila svečana služba božja, prikorakala počastna vojaška četa z generali na čelu, so nenadoma zaplapolale na zvoniku črne zastave. Policija je takoj prijela štiri akademike, ki so te zastave razobesili. Ko jih je policija pripeljala na trg pred katedralo, jih je poskušala masa osvoboditi in pričela demonstrirati proti generalom in vojaštvu. Vsled tega je vojaštvo odkorakalo pred pravoslavno cerkev, spremljano na svoji poti od psovk in vzklikov proti državi, vojski in vladi. Vojaštvo je ostalo hladnokrvno in s tem preprečilo hujše izgrede.

Pri sprevodu aretiranih akademikov pa je masa obkolila stražnike in padli so blizu Jelačičevega trga prvi streli. Žrtve tega streljanja sta bila dva stražnika in Slovenec Stanko Petrič, brivski pomočnik, rodom iz Kranjske gore. **Vsi trije so še isti dan umrli v bolnici.**

Do še večjih izgredov je prišlo zvečer ob priliki vojaške bakljade. Ko je šel vojaški sprevod po Prilazu, precej ozki in temni ulici, se je iz mnogih hiš vsulo na njih kamenje in padli so številni streli. Ranjenih je bilo več policistov, ki so spremljali sprevod. Časopisje poroča, da je bilo ranjenih tudi več vojakov. Smrtno nevarno pa je bil ranjen slikarski pomočnik Lončarič. Tudi pri tej priliki se je vojaštvo vzdržalo vsakega provinapada.

Aretiranih je bilo skupaj nad 70 oseb, večinoma mladeniških akademikov in delavcev. Proti njim se bo postopalo po odredbah zakona o zaščiti države. Policija trdi, da so bili vsi streli oddani od doslej neznanih civilnih oseb in da od policistov ni padel niti en strel.

Tako je nerazsodna politika in pretirano demagoštvo ter zločinsko hujskanje časopisja imelo žalostne uspehe. Žrtve so nedolžni ljudje, ki so najbrže iz radovednosti gledali demonstracije, in stražniki, ki so vršili svojo težko dolžnost.

Zdaj vlada v Zagrebu mir. Kako dolgo? Zagrebška ulica odgovarja: do prve priložnosti. Časopisje hujska, hujskajo odgovorni hrvaški politiki. Vsi hočejo žalostne dogodke izkoristiti, da bi že itak ekstremni politiki KDK dali nove hrane in poživetja.

Belgrajska ulica pa zahteva, da mora državna oblast podvzeti odločne ukrepe ne samo proti posameznim krivcem, marveč proti voditeljem in odgovornim članom KDK. Časopisje napada dr. Korošca, češ, da je njegova politika miroljubna, vse preveč popustljiva in da se mora pričeti s politiko »železne roke«.

Vlada pa izjavlja, da bo njena politika še nadalje pomirjevalna; da ne bo podvzela nobenih izjemnih korakov, pač pa bodo z vso ostrostjo kaznovani krivci.

Tudi mi mislimo, da so odveč bilo kakršnikoli izjemni ukrepi, posebno pa taki, ki bi bili naperjeni celim organizacijam ali pokrajinam. Hrvatsko ljudstvo je miroljubno in bi vsak nepremišljen korak bil samo na škodo mirnega sožitja v državi. Želimo samo, da bi tudi iz Belgrada končno prišli še bolj očiti dokazi, da se resnično dela za dobrobit vseh pokrajin in vseh slojev prebivalstva enako. Zavedali naj bi se vsi, tako v Zagrebu kakor v Belgradu, da imamo ob enakih dolžnostih tudi enake pravice.

Sicer je proslava desetletnice obstoja Jugoslavije po vsej državi potekla svečano in v redu. Posebno veličastna je bila proslava v Mariboru. Mi smo sicer proti prepogostim proslavam in narodnim praznikom. Priznati pa moramo, da so proslave desetletnice dokazale, da je naša mlada država zgrajena na čvrstih temeljih in da je ogromna večina prebivalstva za njo.

Volitve na Češkem.

V nedeljo 2. decembra so se v češkoslovaški republiki prvič vršile volitve v deželne zbore in okrajne zastope. Delokrog obeh je zelo omejen in o nekaki samoupravi se niti govoriti ne more. Deželni zbori in okrajni zastopi so samo posvetovalni organi deželnih glavarjev, oziroma okrajnih glavarjev. Edino, kar je ostalo od nekdanje avtonomije, ki pa je bila tudi zelo majhna, so zgodovinske meje štirih dežela: Češke, Moravske, Slovaške in Podkarpatske Rusije. **Ljudstvo voli v te skupščine samo dve tretjini članov, tretjino pa jih kar enostavno imenuje vlada!**

Pri volitvah so napredovale razredne stranke: republikanska kmetska stranka, nemški in madjarski krščanski socialisti in deloma socialni demokrati. Češkoslovaška ljudska stranka je v glavnem zadržala svoje pozicije; izgubila je na glasovih samo v čisto poljedelskih krajih. Dobila je skupno približno 610 tisoč glasov in je druga najmočnejša stranka v republiki. Precej glasov je izgubila slovaška ljudska stranka v škodo krščanskih socialistov. Ostala pa je najmočnejša stranka na Slovaškem s približno 325 tisoči glasovi.

Skupno je bilo oddanih za ljudske in krščansko-socialne stranke približno en milijon tristo tisoč glasov, kar znaša skoraj eno petino vseh oddanih glasov.

Najhujši poraz so pri volitvah doživeli komunisti, ki pa so še vedno močnejši od socialnih demokratov. Popolnoma so poražene tudi stranke, ki so iz nacionalnega šovinizma proti obstoju češke republike.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Vič-Glince. Ker je število pristopivših članov doseglo število, ki je glasom že odobrenih pravil določeno za ustanovitev skupine, je pripravljavni odbor društva Strokovne skupine delavcev in nameščencev sklenil, da se bo vršil dne 8. decembra ob 10 dopoldne v dvorani Prosvetnega društva ustanovni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo pripravljavnega odbora, 2. volitev odbora in nadzorstva, 3. volitev delegatov za občni zbor zveze, 4. slučajnosti. Na občnem zboru se bodo sprejemali tudi novi člani. Tovariši, udeležite se važnega občnega zbora polnoštevilno ter pripeljite seboj tudi neorganizirane!

Mariborsko okrožje

Maribor. Socialna šola. Prihodnji ponedeljek, 10. decembra, ob pol osmih zvečer v običajnem prostoru zanimivo predavanje: Macdonald, voditelj angleške delavske stranke in njegovo delo. Predava prof. Prijatelj. Vabljeni vsi člani in prijatelji organizacije.

Celjsko okrožje

Celje. V nedeljo 9. dec. ob devetih dopoldne se bo vršila seja »celotnega odbor Strokovne skupine delavcev in nameščencev v Celju«, v tajništvu JSZ v Celju, Orlovski dom. Tovariše odbornike pozivamo, da se udeležijo seje polnoštevilno ter da pridejo točno! Seja je važna! — Odbor.

Kovinarji

Celje. Nekaterim delavcem celjske cinkarne se je zadnji čas začelo reducirati njihove že itak malenkostne plače. Odtegljaji so precej veliki in to pri enem šihtu kar po 2 do 3 dinarje, kar je že precej občutno za ubogega delavca pri dnevni plači 37 do 40 dinarjev. Vzrok odtegovanju je vsem neznan. Tukaj bo treba napraviti red, da se ne bo s plačami teh delavcev pometalo kar tako v en dan. Delavci, nastopite proti temu z organiziranim protestom!

Poselska zveza

Celje. Sestanek Poselske zveze, skupina Celje, se bo vršil v nedeljo 9, dec. ob 3 popoldne v tajništvu JSZ v Celju, Orlovski dom. Vabimo vse članice, da se sestanka udeleže polnoštevilno ter da privedejo seboj tudi one tovarišice, ki še danes niso pri Poselski zvezi. Pridite zanesljivo in točno! — Odbor.

Železničarski vestnik

Kategorizacija železničarjev v Ljubljanski želez. direkciji. Če je krivična ali pravična, to čutijo železničarji sami na svoji koži. Vzemimo prometnike; na progah in celo na glavni progi vrše prometno službo gospodje, ki imajo predpisano kvalifikacijo za III. urad. kategorijo, vrše uradniško službo, so pa v resnici zvaničniki I. kat. in še celo 4. grupe. Ali je to pravica? Njegov sosed dela isto službo, pa je čin. II./4. ali celo II./3. Zakaj se teh revežev ne prevede v III. uradniško kat.? Ali nema kredita? Če je kredit za gospode pri direkciji za prevedbo iz II. urad. kat. v I. urad kateg., mora biti tudi za te trpine kredit. Isto je pri vlakovodjih. Eden je lahko še tako zmožen in vesten, ima 20 let službe, pa ne more doseči III. kategorije, dočim njegov mlajši kolega z isto kvalifikacijo ali pa še slabšo, to doseže, ker ima kakega dobrega »strica« pri direkciji. Še slabše je pri sekcijah. Tam so čuvaji prog. delavci, ki vrše že 10 let službo na sistimiziranem mestu, pa ni jim sreča mila. Bo treba malo globlje posvetiti, kje je ta ovira.

Časopisje na postajah. Človek bi mislil, da se na postajah ničesar ne čita, posebno ne časopisov. Pa se motite. Čitajo se razni časopisi. Gorje na nekaterih postajah, če se zagleda »Slovenca«. Na nekaterih postajah je »Jutro« nekaka dušna hrana in se smatra kot nekak pravilnik k zbirki ostalih številnih pravilnikov. So pa tudi kontrolni organi, ki jako postrani gledajo one uslužbence na postajah, ki imajo naročeno »Slovenca«. Nismo za to, da bi se čital v službi »Slovenec«, enako naj izgine iz uradov tudi »Jutro«. Politiziranje in čitanje časopisov je v službi sploh zabranjeno, zahtevamo pa odločno, če je prepovedano pogledati »Slovenca«, da se odločno zabrani tudi »Jutro«. Za vse enaka pravica.

Naročajte »Delavski koledarček«!

Zasebni nameščenci

Stanovi in stroke tvorijo verigo v človeški družbi. Če enemu ali drugemu ne gre dobro, pravimo, da poka. In danes ne poka nikjer tako močno kot ravno v nameščenski stroki. Nameščenci, privatni kot javni, se navadno smatrajo za sluge, ki se morajo pokoriti gospodarju. Oni nimajo nikake pravice do pravične borbe za boljšo eksistenco, njihovo stališče je podobno položaju srednjeveškega pisarja, ki je tem bolje izhajal, čim dalje je bil od »nizkotne družbe kmečkih proletarcev«. Kolikor bolj udano se pusti nameščenec izmozgavati, toliko bolj dobrodošel je gospodarju. Pravice, ki jih ima ročni delavec, se pisarniškemu ne priznavajo in teptajo se večkrat njegove najprimitivnejše človečanske pravice. Kaj čuda, če še nima od potem tiste udarne organizatorne sile, kot jo ima delavec. Saj se mu že vsaka predrzna misel na to izbije iz glave, če se hoče organizirati v močno strok. organizacijo. Le v močni organizaciji vsega ročnega in duševnega delavstva je zmaga! Tega se prav dobro zaveda kapitalizem, zato mu je najvišja naloga, da vceplja nameščenstvu meščansko mentaliteto in dela prepad med enim in drugim trpinom. Ne zamerimo, če je majhna moralna sila pri neorganiziranemu, povedati pa moramo, da ne store svoje dolžnosti nameščenske organizacije, ki so vendar zato tu, da dvigajo vsaj moralno silo v dušah, če že ne morejo dati drugega; ali pa mislijo, da one kot višje organizacije smejo delati kakor hočejo. Mislimo, da za vse veljajo načela solidarnosti in poštenosti, zato se moramo boriti proti vsem nepravilnostim, pa naj nastopijo pri komerkoli. Edina rešitev nameščencev je, da vstopijo v tiste organizacije, kjer se resnično dela za njih dobrobit.

Delavska zveza.

Maribor. Kljub temu, da ni bilo nikjer objavljeno in nič posebno organiziranega, je ustanovni občni zbor »Delavske zveze« za mariborsko oblast v Mariboru sijajno uspel. Udeležilo se ga je okrog 60 delegatov iz cele oblasti, da ne štejemo delegatov iz okolice in Maribora samega. Predsednik pripravljalnega odbora prof. Ivan Prijatelj je v krasnih besedah pojasnil pomen delavske politične organizacije. V odbor so bili izvoljeni tovariši: I. Prijatelj, P. Rozman, M. Kores, J. Rozman, F. Lajh, J. Stabej, Šešerko, Masten, Deželak in Semenič. Po volitvi odbora se je oglasil k besedi nar, posl. F. Žebot, kateri je izjavil, da z veseljem sprejema ustanovitev DZ v Mariboru, katera bo gotovo v okviru programa, ki si ga je začrtala, izvrševala želje našega delavstva in tvorila most med predstavniki ostalih stanov v delu za blagor in dobrobit našega slovenskega naroda. Na predlog tov. Semeniča se je poslala g. min. predsedniku dr. Korošču brzojavka, da mu izrekamo zaupnico ter da naj še nadalje vztraja v borbi za pravice slovenskega naroda. Tov. Semenič je v zelo izbranih besedah podal referat o »Delavski zvezi« v odnosu do Slovenske ljudske stranke.

Atom:

Svoboda in autoriteta.

Misli krščanskega socialista.

»Pod svobodo umevajo v sedanjih meščanskih proizvajalnih razmerah svobodno trgovino, svobodni kup in prodajo. Če jenja vsako mešetarstvo, neha tudi svobodno mešetarstvo. Fraze o svobodnem mešetarstvu kot sploh vse baharije naše buržoazije o svobodi imajo zmisel v očigled omejeni trgovini, v očigled zasužnjenemu meščanu srednjega veka, ne pa napram komunistični odpravi mešetarstva, meščanskih proizvajalnih razmer in buržoazije same.«

Jasno, da se v tem oziru povsem strinjamo z Marksom, ker je v resnici ta svoboda, ki jo on tu omenja, kriva kapitalizma in vsega neizrekljivega zla, ki ga je le-ta rodil. Kajpada bi se bila razvila kapitalistična produkcija tudi brez liberalizma. Novi trgi, nove iznajdbe in upravičeno teženje po izboljšanju življenjskih razmer bi bilo naravno odkazalo tudi gospodarstvu nova pota. Produkcija ima že po naravi v sebi nagnenje, da se izprevrže v skrajni kapitalizem, toda izprevrže se dejansko vendar le tedaj, če je svobodna. Tudi človek ima že po naravi v sebi egoistično nagnenje, a nravna načela lahko drže to nagnenje v pravih mejah. Gospodarski liberalizem je pa tako kapitalističnemu kakor egoističnemu nagnenju otvoril prosto pot. S tem, da oznanja neomejeno svobodo posameznika, otvarja gospodarski liberalizem prosto pot vsem egoističnim stremljenjem človeka in izžemanju delavstva, s tem, da zahteva popolno svobodo posesti, obrti in trgovine, svobodno konkurenco itd. odpira vrata kapitalizmu in vsem iz njega izvirajočim posledicam. Samo po sebi razumljivo je, da mora biti krščanski socializem nasprotnik te svobode.

Toda Marks gre dalje. Kakor zahteva liberalizem napačno popolnoma neomejeno svobodo, prav tako napačno hoče marksizem vsako svobodo odpraviti. »Govori se o idejah,« pravi Karl Marks, »ki zrevolucijonirajo vso družbo; s tem se le priznava dejstvo, da so v stari družbi vzniknili življi nove družbe, da z razpadom starih življenjskih razmer vzporedno razpadajo tudi stare ideje. Ko je propadal stari svet, je krščanska vera izpodrinila stare religije. Ko so krščanske ideje podlegle v 18. veku prosvetnim idejam, se je fevdalna družba borila za življenje in smrt s tedaj revolucionarnim meščanstvom. Idejo svobode vesti in vere so izražale le sistem svobodne konkurence na znanstvenem polju. Komunistična revolucija pomede kar najradikalnejše z izročenimi lastninskimi razmerami; kaj čuda, da pomede v svojem razvoju najradikalnejše tudi z izročenimi idejami.« Tako Marks v svojem znanem manifestu.

Tu se z Marksom ne moremo strinjati. Sicer je razumljivo njegovo sovraštvo do svobode, ker je videl, kako neomejena svoboda v trgovini, industriji škoduje delavstvu in ga skuša izžemati uprav na tej podlagi. Toda zmotna je njegova teorija, ko zahteva, naj komunizem s svobodo v gospodarstvu pomede kratkomalo z vsako svobodo. Pozabil je pri tem računati s človekom in z njegovo človeško naravo. **Socialno življenje se je namreč in se bo vedno gibalo okrog dveh osi: svobode in autoritete.** Najti pravo razmerje med njima je prva socialna naloga. Svoboda in autoriteta! Kdor hoče samo prvo, hoče prav za prav iz človeka napraviti boga, pa je napravil zver, krvoločno in surovo, brez razuma, brez srca. Kdor pa poudarja le drugo in jo zlorablja ljudstvu v škodo, ji vzame njen sijaj in jo pomaže z madeži krivic in tiranstva.

Zlorablja se lahko ena in druga. Zlorablja se lahko svoboda v gospodarskem in nravnem oziru in se še dandanes zlorablja. Še dandanes smatrajo premnogi, da ima država samo to nalogo, da brani osebno varnost in last. Vse, kar omejuje gospodarsko svobodo, se mora odstraniti. Lastnina je svobodna, vsak ima pravico jo rabiti ali zlorabiti, kakor hoče, brez ozira na ostalo človeško družbo. Pravtako lahko vsak dela s svojim denarjem po svoji volji. Posoja naj ga na kakršnekoli obresti hoče. Vsled tega so odveč vsi zakoni proti oderuštvu.

Mi pa pravimo: država ima dolžnost in nalogo skrbeti za splošni blagor. Kakor hitro nasprotuje lastnina, neomejena trgovina ali preveliko premoženje v enih rokah, splošnemu blagru, ima država dolžnost, da poseže vmes s svojo socialno zakonodajo. Človek in sicer **vsakdo** imej zasebno lastnino, toda istočasno naj se zaveda, da ni neomejen lastnik, da je član družbe in da bo dajal odgovor družbi in enkrat Bogu o rabi in zlorabi lastnine.

Prav isto velja o svobodi v nravnem življenju, o tako zvani svobodni ljubezni. Z njo bi šla v izgubo tudi zakonska ljubezen in ljubezen staršev in otrok, s to ljubeznijo pa neizmeren zaklad sreče

Tov. Kores je poročal o kongresu Delavskih zbornic v Belgradu. K besedi so se oglasili že razni govorniki in tudi delegatje, ki so govorili o krajevnih razmerah in delu tamkajšnjih organizacij. K zaključku je govoril še naš viničarski posl. Peter Rozman, kateri je žel za svoja izvajanja viharno odobravanje. Bili so zastopani vsi od rudarja iz Mežice, lesnega delavca, cestarja, viničarja iz Ljutomerskih goric in tovarniškega delavca iz Maribora. — Vsi predsodki proti politični delavski organizaciji so s tem padli, saj je misel in zahteva po tem izšla iz delavstva samega, kar ji daje garancijo, da si bo lahko utirala pot tudi tam, kjer še danes ni niti strokovne niti politične delavske organizacije. Vse naše delo bo usmerjeno v to, da dvignemo in izobrazimo našega delavca ter ga usposobimo za vztrajnega in neustrašenega pobornika svojih interesov. Zaupniki, vsak v svojem okraju pridno na delo, naj ne bo nikogar, kateri bi ne bil član naše politične organizacije »Delavske zveze«.

Krekova družina.

Maribor. Dne 2. decembra se je vršil občni zbor naše družine. Poročila odbornikov so pokazala vso borbo za obstoj in vztrajno neustrašeno delo. Vkljub majhnemu številu in silnim zaprekam ne bomo klonili! Naš čas prihaja! — Izvoljeni so v odbor: tov. Mastinšek Fr., Mundac Vlad., Herzog Fr., Stuhec Jože in Pavla Zupančič.

Kapela. 25. novembra se je vršil pri nas ustanovni občni zbor. O nalogah in ustroju organizacije je govoril tov. Košnik. Izvolil se je agilen odbor. V dneh od 16. do 18. t. m. se bo vršil dekliški tečaj. Ustanovil se bo v kratkem tudi tamburaški zbor, ki bo poživljal naše delo v organizaciji. Živi borba!

Hum. Naznanjamo vsem članom, da se vršijo redni sestanki in vaje za igro »Črnošolec« vsak torek zvečer v običajnih prostorih. Govori tovariš Košnik. Pridite!

Svetinje. Redni družinski sestanek se bo vršil na praznik 8. decembra popoldne po večernicah pri tov. Meško v Svetinjah. Govori tov. Kašnik. Člani in članice — pridite!

Ljutomer. Sporočamo vsem članom, da se bo vršil prihodnji sestanek v nedeljo 9. decembra ob dveh popoldne pri tov. Fekonji v Podgradju. Govori tovariš Košnik. Po sestanku vaja za igro »Repoštev«. Pridite! — Odbor.

Sv. Miklavž. Družina ima redne fantovske sestanke vsako soboto zvečer ob sedmih v dvorani. Predava tov. Košnik o »Krekovem socializmu«. Dekliški sestanki se vrše vsako nedeljo po večernicah v dvorani. Govori tov. Plohl Siriha in Fistrovič M. Pridejo naj tudi članice dekliškega naraščaja. »Borci« imajo sestanke vsako nedeljo po večernicah v spodnji dvorani. Govori tovariš Damiš. S 1. decembrom začne tamburaški zbor s poučevanjem novincev. Prijave in pojasnila daje vodje tov. Plohol Andrej.

Odbor.

Celje. V nedeljo 9. dec. ob pol štirih popoldne priredi v dvorani Narodnega doma v Celju naša družina igro »Domen«. Prijatelje lepih narodnih iger vabimo, da posetijo predstavo v obilnem številu.

Mezdno gibanje v Porurju končano.

Po poslednjih vesteh je mezdno gibanje kovinarjev v Porurju končano. Ko je višje sodišče izreklo sodbo v korist delavstva in obsodilo delodajavce na plačilo odškodnine, so se industrijci sicer pritožili na najvišje sodišče, vendar pa so obenem takoj prosili vlado za posredovanje.

Predsednik nemške vlade je osebno obiskal vse kraje, kjer so bili delavci odpuščeni in po njegovem posredovanju so zastopniki strokovnih organizacij in delodajavcev sprejeli predlog, da sprejmejo vsako odločitev novega od vlade imenovanega zastopnika. Zastopniki delavstva so zahtevali, da morajo delodajavci takoj po njihovem pristanku na vladin predlog zopet odpreti tovarne in sprejeti v službo vse odpuščene delavce. Tudi se mora računati povišanje plače, če bi jo vladni razsodnik priznal, od dneva ponovne otvoritve tovaren, ne pa od dneva, ko bo zastopnik vlade razsodil. Delodajavci so sprejeli tudi ta predlog.

Vlada je nato določila za razsodnika socialističnega notranjega ministra Severinga. Četudi ni mogoče predvidevati, kakšna bo razsodba novega vladnega delegata, vendar znači ta preokret zmago dobre organizacije in solidarnosti delavstva.

Za trinajsto plačo.

(Pasivna rezistenca poštnega osebja v Avstriji.)

Koncem novembra so zastopniki avstrijskih organizacij poštnega in telegrafskega osebja poslali v imenu vseh državnih nameščencev vladi ultimativno zahtevo, da bodo pričeli s pasivno rezistenco, če vlada ne ugodi njihovim zahtevam.

Zahtevajo pa, da se vsem državnim uslužbencem izplača ob priliki dopusta posebna doklada v višini polovice skupnih mesečnih prejemkov in ravnotoliko tudi za božič.

Ker vlada do 1. decembra ni dala nobenega odgovora na te zahteve dobro organiziranih avstrijskih državnih nameščencev, so le-ti takoj pričeli izvajati svoje grožnje. Prvega decembra ob polnoči so kot najbolj organizirani in najbolj borbeni pričeli izvajati vsi poštni in telegrafski uslužbenci pasivno rezistenco. Posledice tega nastopa se že čutijo. Poštno osebje odpravlja samo najnujnejše pošiljatve. Tiskovin in privatnih pisem sploh ne odpravlja. Na vseh poštnih uradih so nakopičene velike množine pošiljatev. Posebno so prizadete trgovine, ki imajo sedaj pred prazniki največ naročil. To pa je samo začetek, kajti poštni uslužbenci izjavljajo, da bodo sploh ustavili poštni in brzojavni promet, če bi jim vlada v najkrajšem času ne ugodila. Pa tudi uradništvo drugih strok se pripravlja na slične mere, če bi borbe ne mogli speljati sami poštarji. Uradništvo upa, da bo imelo popolen uspeh, ker je slična akcija za povišanje plač in draginjskih doklad pred par leti popolnoma uspela.

Vlada je vso zadevo predložila parlamentu, ki se bo te dni bavil s tem vprašanjem. Zanimivo je, da je precejšen del javnosti proti uradništvu in da zahteva od vlade, da podvzame energične ukrepe proti takim »revolucionarnim« in nezaslišanim metodam. Na drugi strani pa se zdi, da bo večina za ugoditev teh zahtev. Najbolj reakcionarna velenemška stranka najbolj podpira uradništvo, ki je večinoma organizirano v tej stranki.

Pa tudi v drugih strankah je zelo mnogo poslancev, ki smatrajo, da se mora ugoditi tej zahtevi državnih nameščencev: Uslužbenec, ki gara po zadohlih pisarnah vse leto, je že iz zdravstvenih ozirov potreben malo oddiha. Kako naj si ga privošči, če prejemki ne zadostujejo niti za prehrano družine? In kako naj naredi svoji ženi in otrokom za najlepše božične praznike vsaj malo veselja s kakim ne luksuznim, marveč potrebnim darilom, če jim s svojo plačo ne more kupiti niti najpotrebnejše obleke in obutve! Tako sodi oni del poslancev in javnosti, ki ne gleda na zastarele predsodke o avtoriteti državne oblasti, pravilno pa gleda na težaven položaj državnih in privatnih nameščencev in delovnega ljudstva sploh.

Na delo za Delavsko Pravico!

V decembru porabite vsako priliko za razširjenje naše »Delavske Pravice«! Naš list mora z Novim letom v vsako delavsko družino, predvsem pa mora biti naročen na njo vsak organiziran član. Zastonj je ves delavski boj za pravico in pošteno življenje, ako se naši armadi ne bodo pridružili vsi delavci, kajti le s skupno organizirano močjo bomo dosegli to, kar hočemo. Delavci in naši tovariši po tovarnah in podjetjih se nam bodo pa pridružili le, ako bodo nas in naše delo spoznali. To se bo pa zgodilo le, ako bodo marljivo čitali našo »Delavsko Pravico«, kajti v njej bodo spoznali pomen in delo Jugoslovanske strokovne zveze. Zato, tovariši, z delom za razširjenje »Delavske Pravice« boste ojačili našo moč in koristiti sebi in vsemu delavskemu pokretu. Le malo truda je treba in dobre volje, plačilo, ki ga vrača organizacija, bo pa obilno!

Tedenske novice.

Smrtna kosa. JSZ je prejela danes iz tajništva internacionale tužno vest, da je 30. nov. t. l. umrla žena predsednika internacionale tov. Otteja, Emilija Otte, roj. Hübers v starosti 46 let. Tudi z naše strani težko prizadetemu tovarišu iskreno sožalje!

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo moškim: 1 lesnemu manipulantu za trdi les, 3 sodarjem, 5 čevljarjem, 2 kleparjema, 10 železostrugarjem, 1 železolivarju, 1 žagarju za na venecijanko, 1 jermenarju in sedlarju, 4 tesarjem, 1 mesarju-klobasičarju, 2 navadnima delavcima, 30 stavb. ključavničarjem, 2 pismoslikarjema, 2 kovačema, 5 vajencem; — ženskam: 1 frizerki, 1 kmečki dekli, 6 tkalkam, 1 kuharici, 1 delavki mlajši, 1 orožniški kuharici, 1 uradnici, 2 služkinjama za izven.

Božičnica na OUZD. Podpisana organizacija je dostavila večini od članov ravnateljstva ljubljanskega OUZD prošnjo, da dobe tudi letos uradniki imenovanega urada kak priboljšek za Božič. Ravnateljstvo, v katerem so v večini zastopniki naše Jugoslovanske strokovne zveze in Obrtne zveze, je sklenilo 50 odstotno božičnico na predlog delavskega zastopnika. Ravnateljstva na Hrvatskem so sklepala celo o trinajsti plači, isto je odobril tudi Osrednji urad v Zagrebu. Pred kratkim smo prejeli vest, da je minister Barič dovolil božičnico v iznosu 50 odstotkov. Mi teh stvari ne bi spravljali v javnost, ki že navadno vidi le dobrote ne pa nadlog uradništva OUZD, če se ne bi uganjala z njimi grda demagogija. Pred kratkim je tudi »Jutro« prineslo o tem beležko, ki skoro pripisuje omenjeni uspeh edino zveličavni politiki KDK! Vemo, da bo ta naša konštatacija predvsem neljuba zastopnikom rdeče in rumene organizacije, ki v strahu pred izgubo članstva nočejo priznati resnice in našega uspeha. To je jasno in znano vsemu uradništvu. Najboljši odgovor nameščenstva pa je, da se priključi naši organizaciji. Čim več nas bo, tem večji bodo uspehi.— Strokovna skupina privatnih in trgovskih nameščencev.

Kakšen naj bo novi zakon o vajencih?

(Iz referata F. Uratnika na kongresu Delavskih zbornic.)

Nov zakon o vajencih naj temelji na sledečih načelih:

a) Pri enem mojstru sme stopiti v uk samo toliko vajencev, kolikor jih morejo tam zaposlene kvalificirane delovne sile izučevati.

Smatra se, da je temu načelu zadoščeno, ako pride na mojstra po en vajenec, na dva pomočnika pa še po eden.

b) V svrho kontrole števila vajencev v posameznih poklicih in proučavanja zaposlitvenih možnosti, naj se ustanovijo za področja posameznih Borz dela posvetovalnice za poklicno izbiro, ki naj stoje pod vodstvom odbora, sestoječega iz zastopnikov delojemalskih in delodajalskih zbornic, obrtnega šolstva na sedežu Javne Borze dela in Javne Borze dela. Te posvetovalnice naj kontrolirajo vajeniške pogodbe, izdelujejo vajeniško statistiko in izdajajo vsako leto šolskim vodstvom, občinam in drugim javnim delavcem, ki morejo dajati na-

---

in sicer prava, le človeška, najplemenitejša vsebina spolnega nagona, vsaj nikdar varna in zagotovljena ne bi bila ta sreča. Res je, da so tudi nesrečni zakoni, toda noben človek ni popoln in noben zakon ne popolnoma srečen. Prav to je poglavitna prednost trdne zakonske zveze, da izravnava neštevilna in neizbežna nesporazumljenja in tako zagotavlja vsaj relativno zakonsko srečo. Seveda pa je sedanje zakonsko pravo in zakonsko življenje zmožno izpopolnjenja, a tega ne more dati svobodna ljubezen, ampak le to, da se vnanji premoženjski in nravni pogoji zakonske sreče, kolikor je taka sreča sploh mogoča, posplošijo in spopolnijo.

Zlorablja se pravtako lahko tudi autoriteta, kakor nas uči povestnica o tiranih in o absolutizmu sploh. Marks s svojimi privrženci hoče pač neomejeno svobodo zase, za druge pa neomejen absolutizem, kakor uči to v svojem nauku o potrebi revolucije. Pa o tem drugič več. Za danes naj omenim le, da stoluje v zlati sredi med neomejeno zlorabljano autoriteto in med neomejeno svobodo posameznika resnica, kateri pristaši se imenujejo splošno kristjani, z ozirom na gospodarsko in politično življenje pa krščanski socialisti.

Jos. Gostinčar:

Prelat Andrej Kalan in delavstvo.

Bilo je v letu 1892., ko je delavstvo tedanje predilnice v Ljubljani sklenilo prirediti skupni izlet na Šmarno goro, kjer naj bi se priporočilo nebeški Materi. Naprosili so g. Andreja Kalana naj bi on opravil na gori službo božjo. Gospod Kalan je to povabilo rad sprejel in nas spremil na Šmarno goro. Tedaj smo se spoznali. Njegova ljubeznjivost in priprosta zgovornost z delavci je postala privlačna sila, ki je brez dvojbe vplivala na nadaljni potek mišljenja delavcev ljubljanske predilnice. Saj pa je imel g. Kalan za vsakega posebej prijazen pogled in lepo besedo, kar je bil v tisti dobi redek slučaj. Delavci so bili tedaj še brezpravni in potisnjeni v najzadnji kotiček družbe, zato jih je pa v resnici očarala ljubeznjivost g. Kalana.

Ko se je v letu 1894., tudi na izletu na Šmarno goro v spremstvu dr. Kreka med istimi delavci spočela in rodila krščansko socijalna delavska organizacija, je bil sedanji prelat Kalan, njen gorki pospeševatelj in prijatelj. Prisostvoval je prvi seji odbora Slov. katol. delavskega društva, ki se je vršila meseca avgusta leta 1894. v gostilniškem prostoru Rokodelskega doma v Ljubljani.

Ko se je v letu 1895. ustanovilo I. ljubljansko delavsko konzumno društvo je bil v prvem redu g. Kalan, ki je pripomogel z svojim podpisom in priporočilom za posojilo menda 4.000 goldinarjev, da je društvo, ki ni imelo lastnega imetja moglo pričeti z poslovanjem. Tudi pozneje se je vedno zanimal za to danes res lepo in krepko delavsko organizacijo, ki ima danes skoro en milijon dinarjev rezerve.

Podpiral je tudi s svetom in osebno garancijo »Slovensko delavsko stavbno društvo« in se vseskozi zanimal za to prekoristno društvo in njega praktično socijalno delo. Poleg navednega pa se je g. prelat zanimal za vse delavsko gibanje in ga je zelo veselilo, da si je osvajalo krščansko soc. delavstvo čimdalje večji teren med delavstvom. Z dr. Krekom sta bila iskrena prijatelja. Vezala ju je močna vez dela za gospodarsko osamosvojitev našega ljudstva na temelju krščanskih načel. Tako kakor Kreka je vodila tudi Kalana živa vera, da je edino krščanstvo zmožno in sposobno rešiti pravično socijalno vprašanje, in v tej smeri je bilo usmerjeno vse delo A. Kalana.

Ko je prišlo v letu 1917. do preloma v SLS in je dr. Šušteršič razpustil stranko, se je postavil A. Kalan na stran slovenskega ljudstva in s tem v ogromni meri rešil pozicijo, ki jo zavzema še danes SLS v naši politiki. Nikdar sebičen je pomagal osobito revnim dijakom. Skrb za mladino mu je bila vedno nad vse. V mladini gleda g. prelat še danes bodočnost. Kakoršna mladina taki bodo tudi bodoči časi, zato posveča še vedno vzgoji mladine skoro vse svoje moči. Posebna skrb mu je siromašna mladina.

Ko se naša javnost in ogromno zasebnikov ob priliki sedemdesetletnice življenja g. prelata spominja njega in njegovih dobrih del, je v prvi vrsti dolžnost krščansko socialističnega delavstva, da mu ob tej priliki izreka svojo hvaležnost in prosi Boga, da bi ga ohranil do skrajnih meja človeškega življenja v srečo in ponos našega delavnega ljudstva.

Iz ust otroka. Nelka: »Mati, mene boli želodec, kaj je to?« — Mati: »Nič, nič dragica, bo že bolje po večerji, boli te, ker je prazen.« Po večerji pride k družini na obisk profesor, ki je položil, da ga boli glava. Nelkica se pa hitro oglasi in pravi: »O, nič, nič hudega gospod profesor, bo že bolje, prazna je.«

svete pri poklicni izbiri, poročila o stanju na delovnem trgu in zaposlitvenih možnostih.

c) Na predlog poklicnih posvetovalnic za delo in po zaslišanju delojemalskih in delodajalskih zbornic, more minister za socialno politiko za poedine stroke, ki vajeniškemu naraščaju pri pod a) navedenem številu vajencev očividno ne morejo nuditi zaposlenja, dopuščeno število vajencev za vso državo ali za poedina področja Javnih Borz dela omejiti, ali pa za časovno omejeno dobo izučevanje vajencev sploh ustaviti.

Obrtne panoge, kojih znanje je za vajence koristno, tudi če izučene obrti kasneje ne izvršujejo obrtoma, se dopustnega števila vajeniškega naraščaja ne sme omejiti, četudi je očividno, da vsi vajenci izvršene obrti ne bi mogli izvrševati obrtoma.

d) Za vajence se mora določiti v zakonu minimalna plača, katere višina mora biti odvisna od števila učnih let in ki se mora določiti v odstotkih povprečne višine plače ravnokar izučenega pomočnika dotične stroke.

e) Vajeniške nadaljevalne šole naj se organizirajo po splošnih navodilih, ki naj jih izda ministrstvo za prosveto sporazumno z ministrstvom za trgovino, obrt in industrijo in ministrstvom za socialno politiko kot sestavni del osnovnih, meščanskih ali srednjetehničnih šol, ter se podrede vodstvom teh šol.

Krediti za vzdrževanje teh šol naj se vnesejo v državni budžet. Šolske oblasti naj porazdele te kredite po številu vajencev na posamezne šole.

Podrobno organizacijo vajeniških nadaljevalnih šol urede v soglasju s splošnimi navodili ministrstva prosvete in oziraje se na posebne prilike poedinih krajev okrajni šolski sveti po zaslišanju delojemalskih in delodajalskih zbornic.

Vajeniški pouk se sme vršiti le ob delavnikih med uradnimi delovnimi urami, ne pa ob nedeljah in po večerih.

Vajenec, ki ni dovršil z uspehom obrtno-nadaljevalne šole, more postati kljub temu pomočnik, ako si je pridobil v učni dobi zadostno praktično znanje, ne more pa postati mojster. Predlog, da bi se zahteval za samostojno izvrševanje obrti formelen mojstrski izpit, je treba zavrniti, ker bi se mogel zlorabljati tak izpit v svrho omejevanja števila samostojnih obrtnikov.

f) V slučaju prekinitve učnega razmerja vajencev se morajo zaščititi pridobljene pravice vajencev bolje, nego dosedaj.

g) Vsi predpisi zakona o zaščiti delavcev v pogledu zaščite vajencev morajo ostati neizpremenjeni v veljavi.

»Ogenj«.

»Ogenj« stopa v drugo leto. Nadaljeval bo na temeljih, ki si jih je postavil v prvem letniku, bo jih pa še poglobil in podrobno izpeljal.

Prva številka novega letnika izide še pred Božičem. Vsem naročnikom bomo priložili položnice. Prosimo, da se teh položnic poslužite in da nakažete naročnino vsaj za pol leta naprej. »Ogenj« nima fondov, nima podpor, iz katerih bi mogel kriti event. primanjkljaj, navezan je le na prispevke svojih naročnikov. Bodite si v svesti svojih dolžnosti napram listu in ne dajte, da bi moral list po malomarnosti naročnikov prenehati.

Razno.

AVSTRIJSKA KRŠČANSKO-SOCIALNA STRANKA.

8. in 9. decembra se vrši na Dunaju glavno letno zborovanje avstrijske krščansko-socialne stranke. Temu zborovanju bo predsedoval zvezni kancler dr. Seipel. Na dnevnem redu so poročila o političnem položaju, o socialni politiki, o agrarnem in obrtnem vprašanju, o finančni politiki in o stanovanjskem problemu s posebnim ozirom na zaščito najemnikov. Svoj prihod so najavili zastopniki krščansko socialnega gibanja iz skoraj vseh evropskih držav. Posebno številno bo zastopstvo bavarske ljudske stranke pod vodstvom predsednika vlade dr. Helda.

Čez hribe in doline . . .

Zagorje ob Savi. Nesrečno končana steklarska stavka je občutno zadela našo organizacijo. Najdelavnejši člani so morali po svetu. Res, težko pogrešamo tov. odbornika Postržina, kateri je bil v boju za delavske pravice vedno prvi. Prepričani pa smo, da ga bo ravno kapitalistično preganjanje še bolj potrdilo v prepričanju, kako potrebna je delavstvu organizacija. Želimo tovarišu Ivanu, da tudi v Paračinu ne miruje in naj nas od časa do časa seznanja v »Pravici« s tamošnjimi razmerami. — Tovariši! Iz Belgije pošilja Ustar pozdrave vsem tovarišem. Svetuje, da naj mu v tujino nihče ne sledi, ker se belgijskih goldinarjev tudi drže krvave srage. Delo v jami je brezprimerno težje kot v Sloveniji. Na zaposlitev izven jame ni mogoče misliti, ker opravljajo lažja dela izključno domačini. Prihrani se težko, ker je treba vsako malenkost dobro plačati. Pozdravlja tudi vse naročnike »Delavske Pravice«.

Maribor. Jugoslovanska strok. zveza v Mariboru priredi v soboto na praznik 8. dec. ob 4 popoldne v dvorani Zadružne gospodarske banke v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6, Miklavževvečer za otroke svojih članov in prijateljev. Otroci revnejših članov dobijo darila od organizacije. Na sporedu bo tudi lepa otroška igra »Miklavž prihaja«. Za kritje stroškov se bodo pobirali prostovoljni prispevki. Vstopnina prosta. Za čalne, ki bi hoteli sami obdarovati otroke, se sprejemajo darila do predstave v pisarni JSZ na Aleksandrovi cesti št. 6, I. nadstr.

Maribor. Izredni občni zbor I. delavske hranilnice in posojilnice se bo vršil v nedeljo 16. decembra 1928 ob pol 10 dopoldne v društveni sobi na Koroški cesti štev. 1 s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1928. 3. Volitev novega odbora in nadzorstva. 4. Slučajnosti. Vse člane se poziva, da se občnega zbora sigurno udeleže.

Dobro zdravilo. Kmet: »Torej vi pravite, da to zdravilo v resnici pomaga?« — Lekarnar: »Čisto gotovo, kdor je kupil eno steklenico, gotovo ni več prišel po drugo!«

Kakor se vzame. Učitelj: »Kako je dvojina od otrok?« — Učenec: »Dvojčka . . .«

Po domače. »Kje si pa spoznala svojega drugega moža?« — »Na čisto preprost način; mojega prvega moža je z avtom povozil.«

Srečen mož. On: »Povej, zakaj si vendar tako huda name?« — Ona: »Ne vem, sem že pozabila! Ali odpustim ti pa vendar ne!«

Po drevoredu sta se sprehajala in malo govorila. Ona: »Oh, ptički lepo pojo!« — On: »Da, spomlad je v deželi, ptički se ženijo in so veseli.« — Ona: »Mhm! Kdaj boš pa kaj ti začel peti?«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1354 Din, za 100 avstrijskih šilingov 798.27 Din, za 1 dolar 56.78 Din, za 100 francoskih frankov 222.15 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.18 Din, za 100 lir 297.75 Din.

Izplačevanje

3% popusta (dividende) po § 26. pravil, se prične v vseh poslovalnicah dne 10. tega meseca. Vse člane prosimo, da jo dvignejo oziroma obračunajo najkasneje do 20. tega meseca, ker se bodo pozneje glede izplačila potrjeni seznami vrnili vodstvu zadruge.

I. delavsko konzumno društvo r. z. z o. z. v Ljubljani

Iz vse svoje duše 13

René Bazin — Poslovenil Niko Kuret

»Ah, kako se Vam zahvaljujem, gospodična! Kako sem Vam hvaležna!«

Istočasno se je zganila, ko da bi hotela Henrietto objeti. A brž se je opotekla nazaj, odmaknila roko in pod težo presilnega ganotja je polagoma spustila roke na oči, ko da ji postaja slabo. Henrietto je presenetila velikost teh zaprtih oči in nenadna milina, ki se je razlila po tem obrazu, ko se oči niso več svetile v njem. Obšel jo je občutek, ko da vidi revico mrtvo ali iz belega kamna izklesano. A takoj se je pogumno otresla te predstave in rekla živahno:

»Kako, gospodična, — dobro novico Vam sporočam, Vi pa jokate!«

»Saj ne jokam, vidite!«

Marija je poskusila, da bi se nasmehnila, pa sta ji dve solzi pritekli iz oči.

»Veste, kako je z Vami?« pravi Henrietta. »Živčni ste!«

Primaknila je stol, potisnila Marijo nanj, sedla k njej in rekla:

»Poglejte, kako vesel dan! Kadar solnce lepo sije, brž pozabim svoje bridkosti.«

»Pač zato, ker Vaše niso težke . . .«

»Mislite? Vsak ima svoje, tako Vam pravim, in vsakomur se zde težke. Pride, pa mine . . .«

Svetla jutranja luč je rastla zunaj na zidovju z desne.

Henrietta je za trenutek obmolknila in se zazrla vanjo. Iskal je najprimernejše besede. Negibna je spet povzela:

»Torej ste mnogo trpeli, gospodična Marija?«

»Mnogo.«

»Težki so začetki pri delu. Ali Vam mati še živi?«

»Še.«

»Ali ste je pustili v Parizu? Kako da ste odšli sami? Kaj Vam je ona povedala, da najdete tu posel?«

»O ne!«

»Kdo pa?«

»Nihče. Mislila sem si.«

Marija se je obotavljala, da bi nadaljevala. Ker pa je lepa plavolasa uslužbenka gospe Clémence strmela venomer v zidovje na desni in je bila videti kakor nežna starejša sestra, ki ji ni mogoče ničesar prikriti, si je Marija upala z besedo na dan. Glas, ki ji je bil vse dotlej prisiljen, se ji je oprostil. In kakor godba je bil v sobi njen težki glas, ki je zvenel ko méd in je bil ves strasten:

»Saj razumèm, da bi radi vedeli. Gotovo: vedeti morate, odkod prihaja dekle, ki ste mu priskrbeli službo . . . Povedala Vam bom. Mati je hišnica, ne v kaki boljši hiši, ampak prav na koncu Clignancourta. Nikdar se ni brigala zame, ker nima časa. Postrežništva opravlja do petih zvečer. Znašli sva se, ko sva legali spat. Oh, ne mislite, da je zlobna, ne. Puščala mi je skoraj ves denar, ki sem ga zaslužila. To je lepo zanjo kot mater, kaj ne? Skoraj da sem se mogla s tem oblačiti in preživljati. Vidite, tole krilo in ta plašč sem kupila minulo pomlad z lastnimi prihranki. Jezila se je name samo, ker nisem tako porabna pri delu, medtem ko je ona tako spretna in točna.«

»Kaj pa ste delali?«

»Bedno delo, gospodična, kot ga opravljajo dekleta, ki nimajo posla. Šivala sem, pojdite no, delovne suknjiče po štirideset soujev, ki sem za vsakega porabila malo da ne pol dneva, moške srajce, ki so mi zanje plačevali pet in dvajset centimov, če sem dala poleg svoj sukanec. Delala sem biserne našive po tri souje dva metra. Ubijala sem si oči nad njimi. Prsi sem imela stisnjene. Tedaj se mi je posrečilo, da sem dobila mesto kot mannequin pri Noblet-ju, saj veste, po protekciji. To je bilo nekaj. Pa je mama zbolela začetkom zime. Zadolžili sva se čez glavo . . .«

Glas je spet prestal in postal trd:

»Ko je ozdravela, nisva več vedeli, kako plačati dolgove. Rekla mi je, da sem stara dovolj, da si služim življenje sama in da me ne more več imeti na stanovanju. Živeti je treba, kaj ne? In . . . ne, stojte, ne govorimo več o tem. Nisem mogla več biti doma, to je vse. Pa sem šla.«

Henrietta se ni zganila. Poznala je to zgodbo. Več nego enkrat jo je bila videla v svoji okolici in je bila jokala nad njo. Spet je prišla ulica k njej z vso svojo popolno zapuščenostjo. Oči, ki so ji strmele skozi okno, so se malce zatisnile in se obrnile k dekletu. Čutila je, da jo že ljubi.

»Danes nimate posla, gospodična Marija?«

»Ne, gospodična.«

»Torej morate z mano. Grem k Loutrelovim, prijateljem iz detinstva, ribičem za Loiro. Rekla bom, da ste iz delavnice gospe Clémence. S tem pridete povsod skozi. Tako dobri ljudje so! Ne marate?«

Marija je v mislih primerjala svoj črni, obrabljeni plašč in svoj lanski klobuk, ki je nalikoval gnezdu, s čednim Henriettinim klobukom, ki sta se na njem dvigali dve beli kreljuti, in z vso novo in vso pražnjo sivo obleko Henriettino.

»Taka-le ne morem iti!«

Glasen smeh ji je odgovoril. Solnce na desnem zidu zunaj je prilezlo prav do tal.

»Ah, ničemurni ste! To Vas zadržuje? Počakajte!«

Henrietta je stekla v stransko sobo. Vrnila se je s čipkasto ovratnico, s črnim peresom in majhnim ovratnikom iz surovega blaga in z rjavimi našivi na roki.

»Videli boste, kako Vas bom nališpala!«

Tedaj je Henrietta s konci prstov, ki se v kretnji nikdar niso zmotili, ljubko odkopčala plašč, déla ovratnik preko ramen svoje nove prijateljice, ji ovila ovratnico okrog vratu, razšopirila pentljo v metulja, podvihnila s tremi malimi kretnjami, ko da niti ni posebej pomislila, krajce starega klobuka, ki se je zdelo, da se stare nekdanje svoje oblike spominja, pritrdila sredi stare pentlje z iglo črno pero, ki je postalo v resničen klobukov okras. Stopila je nazaj, da si ogleda svoje delo:

»Krasna!« je rekla.

Obraz Marijin se je razjasnil. Dekle se je pojavilo v njej. Dotaknila se je ovratnika, ki ji je v širokih gubah padal po prsih, kot da bi ga hotela pobožati. Veke so ji postale vse mehke in trepalnice so se vzravnale v dva temna loka okrog oči. Močne rdeče ustnice so se ji odločno podaljšale.

»Zdaj bi pa šla!« je dela.

Šli sta po stopnicah navzdol. Vežna vrata so se zaprla za njima in pomešali sta se med vrvečo, napol kmetsko, napol mestno množico, ki je mrgolela po nabrežjih.

Za »Jugoslovansko tiskarno«: K. Čeč. Izdajatelj: Konzorcij »Del. Pravice« (Jože Rutar). Urednik: Srečko Žumer.